

romaversitas
north macedonia

ROMA
EDUCATION
FUND

ОРАТОРСКИ НАСТАПИ НА ТЕМА

РОМСКИОТ НАРОД - МИНАТО, СЕГАШНОСТ, ИДНИНА

МАКЕДОНСКИ НАРОДЕН ТЕАТАР (МАЛА СЦЕНА)

05 АПРИЛ 2018

Уште само гасни комори фалат

Руфат Демиров

romaversitas
north macedonia

ROMA
EDUCATION
FUND

73 години... 73 години поминаа од крајот на Втората Светска војна. Да, Студената војна заврши, ама на Ромите уште им е ладно. Се тресе од политиките со кои европските влади не третираат и ги креираат нашите судбини.

Ние бевме сведоци на најголемото прекршување во историјата на се она што влегува во категорија "човекови права". Да, на фамозниот геноцид мислам. Тогаш кога на наша кожа ја осетивме најлошата и најекстремната страна на човековата природа.

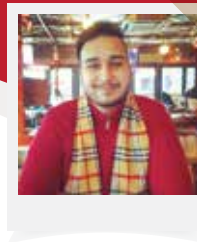
А, забележувате ли дека Европа ја игнорира ромската историја, бидејќи таа е црна дупка во нејзиното минато? Веројатно и е тешко да си ја признае и да ја прифати. А, знаете, кога историјата се игнорира постои веројатност дел од неа да се пивтори; постои голема опасност мрачниот дел од минативековната европска историја да се пренесе врз денешното јавно одлучување.

Верувам, поголемиот дел од вас ќе помислат: - Ма што зборува овој? Денес Европа ги има и ги почитува највисоките цивилизациски вредности! Навистината така мислите? Дозволете ми да ви покажам дека сте во тешка заблуда.

Еве ви примери кои ќе покажат дека големите европски бранители на концептот "човекови права", ни ги диведуваат во прашање истите: Еве, во 2002 година Британската Конзервативна партија генерализирано изјави "ПОРАДИ РАБОТИТЕ КОИ РОМИТЕ ГИ ИМААТ НАПРАВЕНО, ТИЕ НЕ ГИ ЗАСЛУЖУВААТ ИСТИТЕ ЧОВЕКОВИ ПРАВА КАКО ОСТАНАТИТЕ ЛУЃЕ". Зарем Британската Конзервативна партија може да си дозволи на јавна сцена да направи таква генерализација и да повика на тоа дека никој Ром не заслужува основни човекови права, само затоа што според нив некои Роми направиле нешто несоодветно? Па, ако одиме по таа логика, тогаш во Европа има нации коишто направиле многу пострашни работи од нас, па еве ги, се уште се на водечки европски позиции и ни делат лекции за човекови права.

Некој ќе рече: е добро де, тие се конзервативци, плус тоа е партиска изјава, не е институционална, не драматизирај! Тогаш, ќе ви кажам уште еден пример од уште една земја членка на Европската Унија. Во 2001 година во Верона, Италија се донесе судска одлука во чие образложение стоеше дека "ПРИФАТЛИВО Е ДА СЕ ДИСКРИМИНИРААТ РОМИТЕ ПОРАДИ ТОА ШТО ТИЕ СЕ КРАДЦИ". Зарем ова е во склад со она што денешната Европска Унија го застапува? Од институцијата на европска земја речено е дека е прифатливо да се дискриминира, и тоа во време кога постојат законски рамки со кои се забранува секаков вид на дискриминација! Баш е хипокритски, нели?

Во оваа ситуација, или некој се однесува како над-човек и кажува кој ќе биде човек, а кој не; или пак можеби ние не сме свесни дека не сме луѓе. Еве вака гледано, јас мислам дека личиме на *homo sapiens*! Еве ви и еден интересен пример кој ќе покаже дека ние не сме еднакво третирани дури и со несреќните и угнетените како нас: Се случи војна во Сирија. Европјаните патаат во несвест и ги примаат сириските бегалци на сите врати. Ама, да не заборавиме дека не така

одамна се случи војна и во Косово. Но, десеттина години подоцна (во 2005) Германија си дозволи да депортира околу 50 000 Роми баратели на азир поради војната, назад во Косово. Лицемерно и дрско е што истите беа депортирани по над десетгодишно живеење во Германија. А, најстрашно е што голем број беа деца кои беа во процес на школување, истите го зборуваа германскиот како мајчин јазик и се чувствуваа како Германци! Значи, ова е европскиот "еднаков" третман на азилантите! Едни ќе чуваме, други ќе депортираме! За едни мајка, за други маќеа! Ааа, простете, но јас тука не ги гледам либералните концепти на еднаквост и слобода.

Еве, ќе ви цитирам и една шокантна изјава од романскиот оретседател Башеску, за време кога беше градоначалник на Букурешт. „ЦИГАНИТЕ СЕ НОМАДИ, НИШТО НЕ МОЖЕ ДА СЕ НАПРАВИ ЗА НИВ...ТИЕ ЌЕ ГИ ДОВЕДАТ СВОИТЕ КОЊИ ВО СТАНОВИТЕ...ТРЕБА ДА ИЗДРАДУМЕ СПЕЦИЈАЛНИ КАМПОВИ И ДА ГИ ЧУВАМЕ НАДВОР ОД ГРАДОВИТЕ“. Замислете, ваков градоначалник народот си го изгласа за претседател! Дали и тие што гласаа за него мислат вака? А сите знаеме дека претседател се станува ако мнозинството те изгласа.

Јас кога ги воочив овие примери се прашав: Дали Европската Унија оценува заштита на човекови права само кај земји кандидати? Дали од моментот кога една земја ќе стане членка на Европската Унија, ЕУ престанува да реагира кога истата таа земја прекршува човекови права? По примерите изгледа дека е така!

Дали ни беше доволно за сите заедно да крикнеме „СТВАРНО Е ДОСТА!?“ Стварно е доста со гледањето на Ромите со потсмев! Стварно е доста со гледањето на Ромите како јавна опасност! Доста не сместувајте надвор од градовите! Признајте си дека дискриминирате и дека многу грешите!

Но, ако причината што некој е дехуманизиран е што тој е роден како Ром, тогаш тоа е стварно тешко обвинение, ќе се согласите нели? Исто е како на некого да му кажеш дека е врив затоа што е роден и што постои! И токму ова „РОМИТЕ СЕ ВИНОВНИ ЗАТОА ШТО СЕ РОДЕНИ КАКО ТАКВИ“ малку звучи ХИТЛЕРОВСКИ, зарем не?

Затоа, драги домашни и европски политичари, власти, законодавни домови, креатори на политики, сограѓани...дајте ни шанса да покажеме дека вредиме да бидеме третирани онака како што секој човек заслужува да биде третиран. Луѓе сме, а со тоа сме автоматски и носители на човекови права, побогу! Запомнете дека големите прекршувачи на човекови права, денес се најомразените личности од историјата. Затоа, помислете кога носите политики. Помислете дали вашите политики сакате да бидат на оваа или на онаа страна на човечноста, хуманоста и правдата! Бидете внимателни со вашите мисли, зборови и постапки! Ајте еднаш засекогаш сите тие мрачни дискриминирачки денови за нас како народ да ги оставиме зад сите нас!

И почитувањето на човековите права на Ромите нека биде ТЕСТ кој ќе покаже колку земјите членки и кандидати за ЕУ го почитуваат сето она што е наведено во декларациите за човекови права! ... Што мислите? Колку земји ќе го положат тестот?

Каде сме и што правиме?

Надир Усеин

romaversitas
north macedonia

ROMA
EDUCATION
FUND

Каде сме? Каде се наоѓаме? Во Атина? Во Агората? 25 века наназад сме вратени ние, во времето на античките филозофи. И само зборуваме, филозофираме и филозофираме...

Туку, да ве прашам вас студентите. Што сме ние? Академски граѓани? А што значи тоа?

Сите во просторијата знаат дека ние сме иднината на ромското општество, гордоста на нашите родители, силата која и е потребна на заедницата. Навистина... секоја чест... студенти и тоа Роми... паметни и интелигентни... оние од кои се очекува да се издигне ромската нација.

А има многу кои сакаат да бидат на нашето место. Искрено, покрај толку убави епитети не гледам причина зошто и да не сакаат.

Не знам дали сте свесни но нашите луѓе навистина веруваат, дека со нас во толкав број, сега иднината на ромите ќе биде светла.

Ех, колку би бил среќен ова да беше реалност. Но ...за жал реалната слика е далеку од тоа. За жал реалноста е дека помеѓу нас има Мандела без отпор против ропство, Махатма без мировна револуција и многу други „квази борци за права и просперитет на ромите“ но без никаква активност.

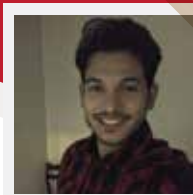
Дали знаете колку студенти Роми лани беа вклучени во едукативниот систем? Дури 247! Повторувам 247! А знаете ли колку од нив се вклучени во општествените случувања и промени? Можат да се избројат на една рака.

Според истажувањата направени со студентите, добиени се следните факти. Степенот на високо образование на Ромите е во пораст за разлика од претходната учебна година. Сега има + 107 студенти. Скоро душло. Лани имало само 140. Но, разочарувачки е фактот дека нивната вклученост во општествените случувања и промени, како и во донесувањето одлуки е далеку понизок од посакуваното и потребното.

Покрај мал милион можности и услови кои се нудени за нас, пак тапкаме во едно место кое се нарекува пасивност и незаинтересираност.

Токму од ваква заспаност не успеваме да ги изградиме и вистинските вредности и вештини кои се клучни за да се постигне успех за себе и за својата нација.

А пасивноста не треба да е одлика на било кој млад човека а далеку од тоа и на некој иден интелектуалец. Нас треба да не краси храбоста, полетноста, решителноста, упорноста и посветеноста. На прашањето поставено на студентите Роми колку се вклучени во прашања кои ја засегаат ромската заедница, одговорите најчести беа слабо или дека постои желба за промена...

но само со желбата се останува. Зарем треба да се мисли двапати кога станува збор за заедницата? Запрепаствувачки е што еден одговорот на ова прашање од страна на студент бил „Јас сметам дека студент Ром поединец, нема храброст да покрене иницијативи“.

Да си ја кажеме вистината: На нашите млади им фали храброст!

Пасивноста на младите Роми произлегува од тоа што повеќе сакаат да си ги остварат своите лични цели, а не целите на заедницата, како група Роми.“ вели студент во фокус групата.

Но рака на срце имаме и друга пракса. Пракса која е се почеста помеѓу нас. Тоа е ривалството. Кај сме малку уште се сопнуваме помеѓу себе. Наместо да ги соединуваме нашите капацитети ние стануваме ривали едни со други и самите си правиме поделби.

Гледајќи ја ситуацијата во која се наоѓаме, треба да се крене паника, луѓе ова е опасна работа.

Доколку немаме активни млади, немаме лидери, доколку отсуствува активизмот заедницата ни пропага, ако ни пропадне заедницата, ние сме губитници.

Затоа ве повикувам сите студенти не само денес туку еве и на 16 Мај, денот кога ромите давале отпор во концентрационите логори, да се покренат иницијативи, денот да биде одбележан како што доликува и достоино, Ве повикувам и за 7 Ноември, денот на ромскиот јазик, како главен чинител на културниот и националниот идентитет. Еве и на 2 Август за денот кога повеќе од 3000 роми, деца, мажи и жени биле убиени.

Со тоа ќе ги направиме сите горди и тогаш епитетите кои ни се дадени ќе ги носиме но со гордост и заслужно.

И да е јасно, не ве критикувам само вас...додека го кажувам ова срцето ми чука и гласот ми трепери, имам чувство на вина и огромна загриженост кое ме мачи, чувствувам потреба да го кажам ова, бидејќи вината е во нас самите за тоа во каква состојба се наоѓаме.

„Младите денес, се лидери утре“ гласи една мудра изрека. Затоа ве повикувам на борба, на револуција ама револуција на паметните глави но и на превземените акции. Нас не ни требаат повеќе соништа, долго време сонуваме. Сега е време да се пробудиме и да почнеме да дејствуваме и да чекориме кон иднината оставајќи трага позади нас - Затоа што на мојот и на твојот грб ние ги носиме идните ромски генерации.

Сопруга или слугинка – што е денешната ромка? Џемилиана Абдулова

romaversitas
north macedonia

ROMA
EDUCATION
FUND

Традиција или пак ропство?

Што мислите, дали се уште постои тоа наследство дека глава на ромското семејство е свекорот... секако потпомогнат со свекрвата?

Дали една ромка кога ќе влезе во брак станува дел и од тоа семејство? Или пак, таа девојка се дочекува со онаа старата- на младата невеста, местото и е зад вратата,...а за понатаму, како ќе си заслужи.

Во 21 век жената Ромка заедно со својот чеиз мора да донесе и чист образ, а потоа таа истата станува слугинка во својот нов дом- чисти, пере, пегла, готви, се грижи за децата, го послужува целото семејство а исто време нема право да зуцне. Нешто налик на расипан телевизор- слика има, тон нема. И што мислите зошто е тоа така?

Менталниот склоп дека девојчињата треба уште од мали нозе да се подготвуваат да бидат добри сопруги, мајки и снаи преминало во традиција па дури и во морален закон. Невестата не можела да оди кај своите кога сака, имало ред за се, нели? Што се случува кога таа невеста на своето дете како мајка сака да му купи подарок за роденден? Ќе му каже на сопругот, па тој ќе побара пари од свекорот, бидејќи најстариот е глава на семејството. Е, тогаш распит ко на суд. Зошто ти се, па тоа е луксуз, дете е тоа, што знае тоа што е роденден, не измислувајте нови адети... И ако проба да објасни...што ќе добие? Котек....Кутрата невеста, те тепаат, а не ти даваат да плачеш! И, да плачеш, џабе ти е.

Потребна е акција. За каква акција зборувам? Моја сосетка на свој грб влечеше товар како служење на селото семејство и грижа за неколку деца од една страна и интензивно семејно насилство од друга страна. Секој ден тортура, малтретирање, понижување и котек.

Можете да замислите колку неиздржливо и било кога таа одлучила да пресече. Таа рекла стоп за насилството... и одбра бегство од ропство... зад себе оставајќи ги дури и најмилите, своите деца. Некои ја осудуваа, како можела мајка да остави деца,... можеби се во право...но можеби тие не биле во нејзината кожа...и конечно каков пример оставаат жените на своите деца кои молклом трпат насилство секој ден?

Од друга страна сите знаеме дека има невести кои не го следат примерот на мојата сосетка. Неодамна мајка ми ми раскажа десетина такви. Ги чула на една средба. Не, тие не се одлучиле да заминат. Остануваат кај што се. Зошто?

Прво, нивните не ги дале на школо, имаат малку образование а со самото тоа и не се конкурентни на пазарот на трудот. Второ, бидејќи немаат работа, немаат ни пари. А, кога немаш пари, немаш каде да одиш. Посебно ако ни дома не те примаат бидејќи веќе те омажиле И седиш таму... иако

имаш кнедла во грлото, и сакаш да дадеш твое мислење за денешниот ручек на пример, нејќеш грав, сакаш полнети пиперки, но однапред знаеш дека целиот муабет ќе заврши пред и да почне... зошто свекрвата го има и првиот и последниот збор.

Овие жени нема каде да одат. Страв им е да гукнат. Кај родителите било срам да се вратат, а се без пари и без работа и мораат да ја наведнаат главата. Во целата приказна мене и нешто друго не ми е јасно. Млада сум, не сум родител ама навистина не можат да ги разберам родителите кои имаат ќерки.

Замислете ја растеш, ја чуваш, ја милуваш ја сакаш, таа ти е се во животот... и кога ќе порасне ќе се омажи и ќе стане снаа која нема право на глас. Не ве боли што ќе бидете беспомошни и не ќе можете да помогнете во несреќата на вашата ќерка, да да ...на таа иста ќерка на која и бдеевте на глава кога ќе се разболе и и ги бришевите солзите кога ќе се повреди.

Дали сте свесни дека вие одгледувате робинки? Не ви пречи ли што ќе случи со вашите ќерки откако ќе се омажат? За тоа ли ги растете? Да немаат право на глас? Да бидат тепани? Да молчат? Да слугуваат?

Татковци, дедовци, браќа пријатели заедно да направиме чекор напред да си ги подржиме своите сопруги и ќерки. Да го прекинеме робството врз нив!

Мислите дека ова што го зборувам е погрешно. Дека ја рушам традицијата. Повикувам на бунт?

Знаете ли што вели исламот... каков треба да биде односот кон жените? Еве ви дел од Хадисот. „Не ги растажувајте жените, тие ви се еманет од Аллах. Бидете со нив нежни, направете им добрина“. Со вашите постапки, го почитувате ли исламот?

Јас ја почитувам сеоја традиција, но верувам дека секоја генерација треба да има свое влијание на традицијата... и да биде во склад со времето во кое живее.

Ако пред четири децении било нормално жената Ромка да биде домаќинка и да се покорува на „тертипот“ на патријархалното семејство, сега веќе нејзиното поколение треба да биде во чекор со модерното семејство, нели?

Тоа е семејство во кое жената подеднакво придонесува колку и мажот, во кое девојчињата имаат факултетска диплома, стануваат независни, сами бираат сопруг, слободно си го кажуваат своето мислење и што е најважно не живеат во страв, туку и нив ги грее сонцето на слободата. Ке ја почувствуваат ли жените Ромки слободата?

ЗДРАВСТВЕНА (НЕ) ПРАВДА

Сумеа Рахим

romaversitas
north macedonia

ROMA
EDUCATION
FUND

Во часот кога стапувам меѓу членовите на лекарската професија свечено се обврзувам дека својот живот ќе го ставам во служба на хуманоста. Кон своите учители ќе покажувам должна благодарност и почитување. Својата професија ќе ја извршувам совесно и достоинствено. Најголема грижа ќе ми биде здравјето на мојот пациент. Ќе ги почитувам тајните на тие што ќе ми се доверат. Во вршењето на должностите кон болните на мене нема да делуваат никакви обзирни, вера, националност, раса, политичка или класна припадност. Ова е само еден дел од Хипократовата заклетва која треба да ја знае и почитува секој здравствен работник.

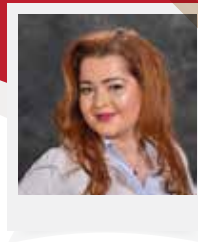
Во глобала земено ние ромите сме пацифисти, мирољуб народ, многу тешко им се лутиме на другите или им замеруваме, ама во последно време здравствените работници во Р.М, односно некои од нив како да ептен решително сакаат да не налутат. Прават работи од кои се згрозува целиот нормален свет.

Еве еден конкретен пример: Основниот Суд од Прилеп донесе пресуда за условна казна од само 3 месеци за како што тие невеле: грешка при работа. И некој може да помисли дека се работи за погрешно пломбиран заб, техничка грешка при запишана терапија или некоја друга банална причина.

Но не драги мои господинот лекар кој исто така ја дал Хипократовата заклетва, условната казна ја добил за ...ИСЕЧЕНА РАКА, ПО ГРЕШКА. Да, се работи за малолетно дете од сиромашмо ромско семејство. Е сега споредете 3 месеци условна казна со доживотна казна да живееш без една рака. Да да, тоа не е единствен пример. Во Скопје докторот физички нападна малолетно дете со скршена рака затоа што замислете детето силно плачело. Па нели драги доктори болката се изразува со плач . Кој му дал право на докторот со физичко насилство да ги превоспитува пациентите?

Сакате уште еден пример. Пред вратите на гинеколошка клиника пациентка ромка се породи надвор без никаква медицинска асистенција ... ќе се прашате зошто била оставена надвор? ...од административни причини се разбира .

И да знаете, ова се само неколку капки од океанот неправди кои ние ромите секојдневно ги трпиме од нас лекарите. Велам нас бидејќи им припагам и на двете групи и на ромите но и како медицински работник и припакам на здравствената фела. Но да бидам искрена од едната група се гордеам но од другата се срамам. Се гордеам со ромите кои трпеливо толерираат и премолчуваат. Нив ги враќаат од преглед без никакви причини , им наплатуваат двојно повеќе од незнаење , по болничките ходници тие поздравуваат со почит а ним им се враќа со презир . Секако ќе кажам секој чест на исклучоците, секоја чест на оние лекари кои совесно и чесно си ја извршуваат работата , но не знам што да кажам за оние другите , оние кои што заборавиле на Хипократовата заклетва, оние кои се заколнале дека сите пациенти ќе ги гледаат со исти очи , ќе

ги лекуваат без да видат на која националност , вера и раса и припаѓаат.

Ние ромите секогаш сме биле лојални и праведни граѓани и гледано од страна ќе видиме дека никој не се обидува да не убие или пак уништи. Така е кога се гледаат работите од далеку, но кога го гледаме проблемот од близу тогаш го чувствуваме ножот на неправдата.

Знаете се умира од болест , се умира и од болка , се умира и од очај , но најтешко и најбавно умирање е кога те убиваат со неправда , е против тоа оружје и таа болест тешко се наоѓа лекот. Таму ние не можеме да смениме ништо бидејќи не живееме сами во оваа земја.

За да се победи неправдата треба да има праведни луѓе , а тие за жал се се поретки . Ние можеме да се утепаеме работејќи за да им покажеме дека се интегриравме во општеството и дека сме еднакви со сите.

Во теорија да, ама сето ова зачинете го и со најмала неправда тогаш целата теорија паѓа во вода. Не велам дека овие случаи се секојдневни ама се памтат долго време и создаваат страв кај народот , а мојот народ нема пари за приватно лекување.

Затоа ги молам сите нероми , сите здравствени работници , сите оние на кои им го доверуваме нашето здравје и живот да поведат сметка како се однесуваат кон пациентите роми и да бидат свесни дека и најбаналната работа за нив е многу болна за нас, затоа **ВЕ МОЛАМ РАБОТЕТЕ НА НАС СО ХИРУРШКИ НОЖЕВИ А НЕ СО НОЖЕВИ НА НЕПРАВДА .**

Во медицината само еднаш се греша, таа не дозволува втора грешка...исто како со раката на малото ромче...неможеме да му ја залепиме. Цел живот ќе живее осактено. Веќе не се трудам да разберам од каде доаѓаат тие предрасуди за нас ниту пак сакам да објаснам зошто е тоа така но во едно сум сигурна дека **ЛУГЕТО ТРЕБА ДА БИДАТ ЛУЃЕ.**

Пациентите не треба да се делат по боја, раса, убавина и пол. Дијагнозите, процедурите и третманите се секогаш исти без оглед за кого да се работи.

Сфатете го мојот говор како искрено предупредување. Бидејќи треба да знаеме дека една нетрпеливост води кон друга... ова правило важи за сите. Нетрпеливоста што кон нас ја чувствувате денес утре ќе ја почувствувате кон други... и така ќе се создаде круг на омраза и омаловажување.

А треба да знаете дека **СИТЕ НЕ СЕ ТРПЕЛИВИ КАКО НАС РОМИТЕ И ДЕКА НАЈГОЛЕМИТЕ СВЕТСКИ ВОЈНИ СО МАЛИ ИСКРИ ПОЧНАЛЕ**, затоа не правете селекција помеѓу пациентите, сите се еднакви пред Бога и пред законот.

**Од болна шега,
до губење на идентитетот**
Орнела Гани

romaversitas
north macedonia

ROMA
EDUCATION
FUND

Пред 13 години во училиштето Браќа Миладиновци... откако наставниците и другарчињата дознале дека Санела е ромче.... се случи училишен ден кој таа никогаш нема да го заборави... Училишното звонче го најави часот...Санела седна во последната клупа... сама.... таму ја смести учителката и никој од другарчињата не сакаше да седне до неа... За време на првиот одмор... иако немаа можност да ја запознаат како личност другарчињата извикуваа ... Санела - Циганела Санела - Циганела... А после наставата ... сите си одеа фатени за рачиња ... Санела одеше сама, никој несакаше да го фати нејзиното раче.... сите сакаа да ја дружат Магдалена, која иако беше поцрна секој сакаше да го фати нејзиното раче, ама никој не сакаше да го фати рачето на Санела, Санела – Циганела....

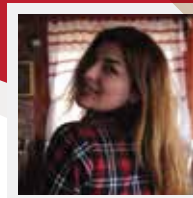
Санела беше бела, чиста, мила, слатка, многу умна и многу искрена девојка... но, се срамеше од себе, не се прифаќаше... себеси се замислуваше дека е црна, гнасна, гадна и многу глупава. Санела почна да не кажува дека е Ромка и да го мрази своето ромско потекло.... кога се збореше за Роми... таа се криеше... игнорираше... кога ќе видеше Роми бегаше од нив не се мешаше со нив... не играше со нив.. со својата мајка, татко, баба и дедо збореше на македонски... тие и збореа ромски таа враќаше на македонски... ги мразеше ромските обичаи...празници...музика.. се што се правеше и сакаше во нејзиното семејство и блиската околина... таа сето тоа го мразеше и не го прифаќаше како дел од себе.

Се прашувам Зошто? Проклето зошто? Што погрешила Санела? Погрешила што се родила и што растела во ромско семејство ? што го говори ромскиот јазик ? Што негува ромска култура, обичаи и традиција ?

Сигурно Не! Сите што сме тука сме родени од некоја мајка, растеме и припаѓаме во одредено семејство, сме научиле одреден јазик и имаме можност да негуваме одредени вредности! Има нешто погрешно во тоа ? Не. Сигурно Не!

А што е тогаш погрешно ? Можеби погрдите изрази за Ромите ? Невоспитаните креатори на погрдни и болни ставови ? Или кукавичкото воспитание во семејството? Можеби изопаченото влијание на околината ? А искривениот образовен систем ? А незареаниот правен поредок ? ДА! Сите овие погрешиле.

Се додека во ова општество ќе постои „Бегај сине ќе те грабне циганката“, се дотогаш неромските деца ќе бегаат од ромите, а ромските деца ќе се чувствуваат отфрлени и неприфатени! Се додека во ова општество кај одредени лица сеуште постојат ставови „Се е тоа да собереш у еден огромен лонец и сапун да направиш од нив“, се дотогаш во оваа земја ќе постојат дискриминатори со антиромски идеи. Пријатели, знам дека се случува одредена карактеристика на некој човек да ја препишеме на некоја цела група на луѓе, ама да сфатиме дека така се креираат стереотипи за Ромите. Верувам дека дел од нас имаат и лични искуства со одредена негативна карактеристика на некој Ром, па ако тоа лошо искуство го препишуваат за сите Роми, така се градат предрасуди.

Можеби некој си вели - Добро бе па овие Ромите нон-стоп дискриминација, дискриминација веќе со години ги слушаме како се жалат за дискриминацијата. Да! Ке збориме за неа оти не боли, оти имаме трауми, оти е погубно за ромската заедница. Токму поради нив во ромската заедница се случуваат два феномени: Првиот е кога самите Роми почнуваат да веруваат во нив и ги прифаќаат како вистина за себе. И вториот феномен е откажувањето од сопствениот идентитет. Истото и се случи и на Санела, се сеќавате?

Добро е да знаеме како се формираат, ама не смееме да ги прифатиме и да седиме рамнодушни, да бидеме толерантни кон нееднаквиот и различен третман.

Ајде сега и во овој момент да се погледнеме во очи.... и да се запрашаме дали предрасудите и стереотипите за Ромите се точни?

Не. Јас лично во целиот мој живот немам видено ниту чуено дека барем еден Ром, камо ли сите Роми, грабаат деца.

Ако Ромите не крадат деца, тогаш зошто така им кажувате на вашите синови и ќерки, зошто да бидеме плашила за да тие јадат, спијат или ве слушаат. Што ќе им се вашите деца, кога дел од нив кутрите не можат да ги прехранат ни своите. Има Роми кои некогаш нешто украде или излажале. Исто, или дури помалку од одредени не-Роми. Погледнете ги дневните извештаи на МВР колку од нив се Роми, а колку од нив не се Роми. Сите знаеме дека и Ромите прават позитивни работи. Лечат болни, учат деца во училиште, се грижат за редот, мирот и безбедноста, креираат и спроведуваат политики, па дури и ја претставуваат Македонија на Евровизија.

Гледате вашите стереотипи и предрасуди се неоправдани, неточни и сосема погрешни ставови. Ама ако ова го разбереме и прифатиме, тогаш можеме да го менуваме нашето однесување и делување.

Изјавата за сонот на Мартин Лутер Кинг го промени светот на подобро. И Санела има сон, да го види светот како место каде сите деца ќе си подадат раче, ќе се дружат и ќе ги прифаќаат своите различности, каде нејзините другарчиња нема да се плашат од „Циганките што крадат деца“, место каде возрасните ќе реагираат кога неа ќе и се случи неправда и оние кои имаат моќ ќе и помогнат да се осознае себе и да го дефинира својот идентитет без да бега од себе си.

Сите ние имаме прилика и шанса да придонесеме овој сон да се оствари и ни една наредна Санела да не биде нарекувана Циганела.

Ќе војуваме ли?

Селвије Мустафи

romaversitas
north macedonia

ROMA
EDUCATION
FUND

Дали знаете на кој начин светот губи масовен број на луѓе..? Секако... за време на војни. А се војува за најразлични цели.

Е, за голема среќа ромскиот народ во суштина е мирен народ кој никогаш не започнал војна. Ние НИТУ сме војувале, НИТУ пак војуваме. А, знаете ли зошто? Јас ќе ви кажам зошто. Затоа што прво ние немаме цел, а второ не знаеме да војуваме со другите бидејќи тоа го практикуваме само со нас, помеѓу нас самите.

Ние штом видиме дека некој од нашите напредува и успева, во истиот тој момент имаме план за напад. ЗОШТО ТОЈ, ЗОШТО ТАА, А НЕ ЈАС?! Жално а толку вистинито, нели?

Наместо да бидеме среќни дека имаме успешни примери ние се деградираме меѓу нас. Се чукаме по гради дека сме патриоти добронамерци и од корист за заедницата.... и сето тоа искажано усно при разговор или многу често и писмено на фејсбук... а во пракса недај боже некој Ром да пркне и почне да постигнува резултати.

Има уште еден многу лош а многу присутен пристап. Ние ќе дојдеме до позиција, но не ја искористуваат својата моќ и позиција за ништо друго освен за наш личен интерес и малку пошироко ама за родинините до второ колено. Тогаш забораваме на ромите. Да забораваме на нашиот народ.

Ама, знаете на неромите им одговара оваа себичност и завист која се шири меѓу нас. Им одговара, така што ја искористуваат секоја таква наша слабост и секој таков момент особено пред избори при што не претвараат во брза гласачка машина. Ништо ново и веќе многу познато, нели? Тоа се случи и за изминатите парламентарни и локални избори. Не влечеа и не влечеа за уши а ние уште не сфативме дека тоа влечење е само поради вирусот меѓу нас наречен себичност и поделба.

Ајде сите бар за момент да ги затвориме очите и да помислиме како сите заедно се бориме за една колективна цел без да си судиме... Колку убаво чувство.. Тоа е чувството на убавина и моќ. Треба да сфатиме дека моќта е во нас. Ама не сме свесни за тоа. Ние сме свесни дека ние сме власта и ние сме државата.

Конците на суверенитетот се во наши раце...ама треба да научиме правилно да управуваме со нив. Без таа себичност би ги исполниле и реализирале предизборните ветувања, а и попаметно би ја искористиле својата моќ и позиција. Тогаш ќе почнат да се почитуваат и обврските и од Рамковниот договор... наместо да не вработаат над 2.5%, вработени се 1.4%...какви 1.4%?

На раководни функции 0,4 а во јавните комунални претпријатија 3 пати повеќе. Повеќе од пола се вработени како чистачи и чистачки, а за тоа баш им е гајле на нашите луѓе кои се на позиција.

Тие не ни се обидуваат да преговараат во однос на таа правична незастапеност. Зошто би преговарале, кога си ги вработале најблиските а не оние кои навистина заслужуваат.

ЗНАЕМЕ да се истакнуваме и да се фалиме колку напредуваме како нација...убаво...ама да не забораваме и да кажеме колку нечовечност лежи во нас. Желбата за успех исполнета со егоцентричност. На ова мора да се стави крај.

Јас не сакам да оставам такво мислење за мојата нација. Јас не сакам во следните 20 год. кога ќе спомнат РОМИ да се помисли на негативност и себичност. Јас сакам да бидеме запаметени и славени како што ние го славиме 8ми Април... нашата гордост и достоинство.

АКО САКАМЕ ДА ГО СМЕНИМЕ СВЕТОТ, ТРЕБА ДА ПОЧНЕМЕ ДА СЕ МЕНУВАМЕ САМИТЕ. ТАКА НЕ САМО ШТО ЌЕ БИДЕМЕ УСПЕШНИ, ТУКУ ЌЕ БИДЕМЕ И СРЕЌНИ ЛУЃЕ..А НАЈДОБРОТО ВРЕМЕ ЗА ДА ГО НАПРАВИМЕ ТОА Е СЕГА!

Baxtalo 8to April!

Врз основа на потребите на студентите Роми во 2001 година се основа Програма за образование на Роми – Ромаверзитас како заедничка иницијатива на Фондација Отворено општество – Македонија и Програмата за поддршка на високото образование (HESP) при Институт Отворено општество – Будимпешта.

Во 2005 година Програма за образование на Роми – Ромаверзитас беше целосно финансиски поддржана од Ромскиот образовен фонд (РЕФ) од Будимпешта.

Во 2014 година Програма за образование на Роми – Ромаверзитас премина во Здружение на граѓани „РОМАВЕРЗИТАС“ на иницијатива на алумни на Програма за образование на Роми – Ромаверзитас и со целосна финансиска и останата поддршка од Ромскиот образовен фонд (РЕФ) од Будимпешта.

ВИЗИЈА

Ромаверзитас е лидерска национална граѓанска организација и заедница која ги застапува интересите на младите, средношколците, студентите и дипломираните Роми за да се унапреди нивната положба преку ефективна академска поддршка и развој на вештини, за подобро позиционирање и интеграција на Ромите во општеството.

МИСИЈА

Ромаверзитас е клучна граѓанска организација која работи на поттикнување на квалитетно образовани генерации на млади Роми, преку поддршка и развој на личните и образовните капацитети на учениците и студентите во комплетирањето на средното и високото образование, и на целосна интеграција на Ромите во општеството преку унапредување на вработливоста и развој на лидерство во Република Северна Македонија

СТРАТЕШКИ ЦЕЛИ НА РОМАВЕРЗИТАС ЗА ПЕРИОДОТ 2019-2023

Стратешка цел 1. Зголемување на бројот на запишани и завршени средношколци и студенти Роми

Стратешка цел 2. Поттикнување на вработувањето и зголемување на вработливоста на младите Роми

Стратешка цел 3. Застапување на интересите на Ромаверзитас - заедницата и создавање на потенцијал за лидерство

Стратешка цел 4. Развивање на ромскиот идентитет и солидарност кај младите, средношколците, студентите и дипломираните Роми

Изготовката на оваа публикација беше овозможено со финансиска поддршка од Ромскиот образовен фонд (РЕФ) од Будимпешта, во рамките на проектот „Ромаверзитас - со поддршка за развој кон лични и колективни еднакви пристапи и можности“. Содржината во оваа публикација е одговорност на авторите и не ги одразува мислењата и ставовите на Здружението на граѓани „РОМАВЕРЗИТАС“ и на РЕФ.